

Unnið að uppbyggingu menntunar og þjónustu fyrir heyrnarlausra í Namibíu

eftir Valgerði Stefánsdóttur forstöðumann Samskiptamiðstöðvar heyrnarlausra og heyrnarskertra

Samskiptamiðstöð heyrnarlausra og heyrnarskertra (SHH) hefur undanfarin ár unnið með Þróunarsamvinnustofnun Íslands (ÞSSÍ) að uppbyggingu á menntun og þjónustu fyrir heyrnarlausra í Namibíu. Verkefnið hófst árið 2006 og er markmiðið að tryggja þátttöku heyrnarlausra í namibísku samfélagi í samræmi við framtíðarmarkmið landsins, sem eiga að hafa náðst árið 2030. Meðal markmiða stjórnvalda er að tryggja að börn með fötlun eigi sömu möguleika til menntunar og önnur börn og að árið 2015 hafi öll börn aðgang að grunnskólanámi. Þróunarsamvinnustofnun hefur frá upphafi verkefnisins þegið sérfræðiráðgjöf frá SHH og hafa ráðgjafar stofnunarinnar unnið að þekkingarmiðlun og þjálfun í landinu undanfarin fjögur ár.

Namibískt táknmál eft

Til þess að efla samfélag heyrnarlausra og þátttöku þeirra í namibísku samfélagi hefur verið

unnið að því að efla og styrkja namibískt táknmál. Það hefur meðal annars verið gert með því að stuðla að því að rannsóknir á namibísku táknmáli hefjist og unnið verði að söfnun táknmálsefnis og að námsefnisgerð. Heyrnarlausir og heyrandi ráðgjafar og kennarar hafa verið þjálfaðir og unnið hefur verið að því að upplýsa um mikilvægi máltökunnar og leikskólástigsins. Með því

er leitast við að styrkja og efla leikskóla og þroskamöguleika barna á leikskólaaldri. Helsta verkefnið framundan til að viðhalda starfinu í Namibíu er að styðja stofnun og þróun Samskiptamiðstöðvar fyrir heyrnarlausra.

Á annað hundrað Namibíumanna hafa fengið þjálfun frá árinu 2006

Fyrsti þáttur samvinnunnar fólst í því að að vinna með kennurum tveggja skóla fyrir heyrnarlausra Eluwa og NISE og veita þeim fræðslu og þjálfun í kennslufræði tvítýngis, táknmáli og námsefnisgerð. Samtímis var safnað saman heyrnarlausu fólki sem hefði áhuga á að verða táknmálakennarar og haldið fyrsta námskeið fyrir táknmálakennara. Nú hafa 22 heyrnarlausir táknmálakennarar verið þjálfaðir. Þeir kenna táknmál í skólum fyrir

heyrnarlausu, í kennaraskóla, framhaldsskóla og á námskeiðum fyrir foreldra heyrnarlausra barna. Einnig hafa kennarar tveggja deilda í almennum skólum fengið þjálfun og fræðslu.

Næst var hugað að þjálfun táknaústúlka og hafa nú verið haldin nokkur túlkanámskeið. Einnig hafa verið þjálfaðir tveir kennarar sem haldið geta áfram uppbyggingu á menntun túlka. Alls hafa 40 táknaústúlkar verið þjálfaðir og vinna þeir við að túlka nám, námskeið, viðtöl og fundi sem heyrnarlausir taka þátt í. Namíbísku túlkakennararnir hafa nú kennt fyrsta hluta af túlkanámskeiði fyrir nýja túlka.

Táknaústúlka er kennt sem valfag í kennaraskólanum og 19 heyrandi nemendur búa sig undir kennslu í skóla fyrir heyrnarlausu. Kennarar eru tveir, annar heyrnarlaus leiðbeinandi, sem kennir færni í táknaústúlka, en hinn heyrandi kennari, sem kennir kennslufræði og málfræði og hafa báðir fengið þjálfun frá SHH.

Leikhópur frá Draumasmiðjunni fór á vegum verkefnisins til Namibíu í febrúar 2009 og þjálfaði 17 heyrnarlausu og heyrandi leikara í Döff leikhúsi. Settar voru upp tvær Döff

leiksýningar sem 2700 namíbískir grunnskólanemendur sáu. Namíbíski leikhópurinn hefur síðan farið í leikferð um landið og sýnt leikritin um líf og aðstæður heyrnarlausra. Í kjölfarið hafa borist fyrirspurnir og enn fleiri beiðnir til skrifstofu Þróunarsamvinnustofnunar í landinu um stuðning við heyrnarlausu og uppbyggingu á þjónustu á landsbyggðinni.

Á vegum verkefnis ÞSSÍ hafa 50 starfsmenn leikskóla fengið fræðslu um skóla án aðgreiningar og heyrnarlaus börn og hefur stofnunin stutt byggingar skólastofa fyrir heyrnarlausu við almenna grunnskóla.

Heyrnarlausir Namíbíumenn sækja sér margvíslega menntun

Sex heyrnarlausir nemendur eru nú við nám í framhaldsskólanum COSMOS í 11. og 12. bekk með þjónustu táknaústúlka og sex heyrnarlausir nemendur eru í verknámi í COSDEC vernámsskólanum í Rundu, einnig með þjónustu táknaústúlka sem hafa verið þjálfaðir af túlkakennara SHH. Tveir heyrnarlausir nemendur sækja framhaldsnám í fjarkennslu í Namibia College of Open Learning (NAMCOL). Þeir hyggjast starfa sem leiðbeinendur í menntun heyrnarlausra eða við uppbyggingu á þjónustu við heyrnarlaust fólk í samfélaginu. Sex heyrnarlausir eru að endurtaka 10. bekk í fjarkennslu í NAMCOL. Getu má þess að almennt er í kringum 50% fall í tíunda bekk í Namibíu og heyrnarlausir nemendur í Namibíu fóru ekki í framhaldsnám áður en verkefnið fór af stað.

Tólf heyrnarlausir táknálskennarar hafa sótt framhaldsnámskeið á vegum menntamálaráðuneytisins í Namibíu sem fullorðinsfræðslukennarar. Túlkar þjálfaðir af SHH unnu við að túlka námskeiðið. Fullorðinsfræðslukennararnir kenna nú heyrnarlausu fólki, sem ekki hefur átt aðgang að neinu námi, í samtals fimm bekkjum í þrem héruðum landsins.

Tíu heyrnarlaus ungmennti hafa sótt námskeið hjá ráðuneyti barna og jafnréttismála, þar sem þau læra að vera aðstoðarfólk á leikskólum og huga sérstaklega að þörfum heyrnarlausra barna. Á námskeiðinu njóta ungmennin þjónustu táknálsstúlka sem þjálfaðir voru af SHH.

Vinna hafin við gerð námsefnis

Vinna er hafin við að safna sögum á táknmáli og leikritin sem sett voru upp með Döff leikhúsinu voru tekin upp og gefin út á DVD. Fyrirhugað er að hefja samvinnu við táknálsstöð í S-Afríku, SLED um áframhaldandi námsefnisgerð og söfnun efnis, ásamt því sem SHH mun leggja til námsefni sem staðfært verður í namibískt samhengi.

Stofnun Samskiptamiðstöðvar verður næsta skref

Til þess að tryggja áframhaldandi starfsemi í Namibíu á þessu sviði eftir að ÞSSÍ hættir þróunarsamvinnu við Namibíu árið 2010 hefur mikil áhersla verið lögð á stofnun Samskiptamiðstöðvar á vegum namibíska menntamálaráðuneytisins. Haldnir hafa verið nokkrir fundir og ráðstefnur með hagsmunaaðilum í landinu þar sem hugmyndir um Samskiptamiðstöð hafa verið kynntar. Kortlagðar hafa verið þarfir fyrir þjónustu og leitað eftir hugmyndum hagsmunaaðila. Menntamálaráðuneytið hefur nú úthlutað lóð fyrir stöðina og verið er að teikna húsnæði og ráða fólk til starfa. Stefnt er að því að starfsfólk namibísku samskiptamiðstöðvarinnar, sem hlotið hefur nafnið Center for Communication and Deaf studies (CCDS), komi til Íslands í þjálfun á SHH á næsta ári.

Samstarfið hefur verið ánægjulegt og mjög árangursríkt

Samstarf þróunarsamvinnustofnunar, SHH og menntamálaráðuneytis Namibíu hefur verið afar ánægjulegt. Starfsfólk skrifstofu ÞSSÍ í Namibíu hefur ásamt heimamönnum unnið að þróun og uppbyggingu á þjónustu við heyrnarlausa í Namibíu eftir tillögum ráðgjafa SHH og mikill árangur hefur náðst eins og sjá má af framansögðu. Í síðustu heimsókn í júní 2009 fóru ráðgjafar frá SHH, starfsmenn frá skrifstofu ÞSSÍ í Namibíu og fulltrúi frá menntamálaráðuneyti Namibíu í skoðunarferð um landið og heimsóttu öll verkefni sem

komin eru af stað. Það var verulega ánægjulegt að sjá hvernig þjónusta við heyrnarlausa er að festa rætur og spíra um allt land. Heyrnarlausir, sem fengið hafa þjálfun, eru farnir að kenna öðrum og túlkar túlka fyrir heyrnarlausa í námi. Viðhorf innan skólakerfisins eru að

breytast þar sem skólamenn eru að vakna til vitundar um að heyrnarlausir geti menntast.

Samskiptamiðstöðin CCDS verður opnuð nú á haustdögum og þar verður haldið áfram að vinna að uppbyggingu og þróun starfseminnar. Gert er ráð fyrir að SHH og CCDS í Namibíu muni eiga áframhaldandi samstarf þótt skrifstofu Þróunarsamvinnustofnunar í Namibíu verði lokað. Þannig má fullyrða að hafin sé þróun í Namibíu

sem getur ekki annað en eflst og dafnað og mun leiða til mikilla og jákvæðra breytinga á lífi heyrnarlausa í landinu.

Myndatextar:

1. Elia er heyrnarlaus táknmálskennari sem Júlía hefur kennt. Hér sést hann kenna nemendum í Rundu að reikna.
2. Úr sýningu Döff leikhópsins sem Draumasmiðjan setti upp með þeim í febrúar síðastliðnum .
3. Olivia (önnur frá vinstri) og Julia-Elise (fjórða frá vinstri) eru heyrnarlausir fullorðinsfræðslukennarar. Í bekknum þeirra eru 12 heyrnarlausir nemendur sem ekki hafa hlotið skólagöngu. Þær eru að kenna nemendum táknmál og að lesa, skrifa og reikna. Nemandinn sem situr þriðji frá vinstri stóð upp og þakkaði fyrir tækifærið sem þau höfðu fengið til náms. Hann sagði að það væri erfitt að læra þegar ekki væru til sæti og borð fyrir alla. Hann spurði líka hvort hægt væri að fá námsbækur svo þau gætu lært heima. Davíð, fulltrúi Þróunarsamvinnustofnunar í ferðinni, sá til þess að bókum yrði dreift meðal nemendanna og greiddi smíð í nágrenninu fyrir að smíða annan bekk og borð. Konan í fjólubláu blússunni þriðja frá hægri er með lítið barn í fanginu sem Eyrún er að kjá framan í.
4. Ný skólabygging með þrem kennslustofum, byggð með stuðningi Þróunarsamvinnustofnunar